

11. 10. 2004

ID: 28368

Těžká újma na zdraví

Samotná okolnost, že byl poškozen důležitý orgán, resp. že hrozilo poškození důležitého orgánu, nestačí k závěru, že se jedná o těžkou újmu na zdraví podle § 89 odst. 7 tr. zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 7 Tdo 686/2003, ze dne 25.6.2003)

Nejvyšší soud projednal v neveřejném zasedání dovolání obviněného A. B., proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 2. 2003, sp. zn. 5 To 64/2003, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Karviné - pobočka v Havířově pod sp. zn. 102 T 241/2002 a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 2. 2003, sp. zn. 5 To 64/2003, a rozsudek Okresního soudu v Karviné - pobočka v Havířově ze dne 16. 12. 2002, sp. zn. 102 T 241/2002. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud České republiky také zrušil další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Karviné - pobočka v Havířově přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu v Karviné - pobočka v Havířově ze dne 16. 12. 2002, sp. zn. 102 T 241/2002, byl obviněný A. B. uznán vinným pokusem trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 tr. zák., § 222 odst. 1 tr. zák. jako zvláště nebezpečný recidivista podle § 41 odst. 1 tr. zák. a trestným činem výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák. a odsouzen podle § 222 odst. 1 tr. zák., § 42 odst. 1 tr. zák., § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody na osm let nepodmíněně se zařazením do věznic se zvýšenou ostrahou podle § 39a odst. 2 písm. d) tr. zák.

Podkladem odsuzujícího výroku se stalo zjištění, že obviněný A. B. dne 17. 8. 2002 kolem 01:30 hodin v H.-S., ul. K. J., okr. K., v baru M. po předchozím požití alkoholických nápojů a slovní rozepři, urážkách a vulgárních nadávkách hostům přistoupil ke S. P., udeřil ho do obličeje, žduchl do něj, snažil se ho shodit ze židle a ze vzdálenosti asi jednoho metru po něm hodil skleněným popelníkem o hmotnosti 650 gramů do hlavy v oblasti pravého obočí, nadával mu, hodil po něm barovou židli o hmotnosti 6 150 gramů a způsobil mu tři tržně zhmožděné rány v oblasti pravého obočí zasahující do podkoží bez poranění kostry obličeje s dobou léčení v trvání nejméně deseti dnů, přičemž jen díky pasivní obraně poškozeného a šťastné náhodě nedošlo ke zlomeninám očníce a k poranění samotného oka či zrakového nervu nebo k nitrolebnímu poranění a nebyl tedy poškozen důležitý orgán. Jednání obviněného podle těchto zjištění sledovaly další čtyři osoby. Přitom uvedeného jednání se obviněný dopustil přesto, že byl rozsudkem Okresního soudu v Karviné - pobočka v Havířově ze dne 7. 9. 1994, sp. zn. 12 T 49/94, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. 5 To 424/94, odsouzen pro trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody na dva roky a šest měsíců nepodmíněně, který vykonal dnem 20. 4. 1996.

Odvolání obviněného A. B. bylo podle § 256 tr. ř. zamítnuto jako nedůvodné usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 2. 2003, sp. zn. 5 To 64/2003.

Obviněný A. B. podal prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání proti usnesení Krajského soudu v Ostravě. Dovolání podal v rozsahu, v němž bylo výrokem tohoto usnesení zamítnuto jeho odvolání. Dovolání opřel o důvod stanovený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Namítl především to, že skutek, jímž byl uznán vinným, byl nesprávně kvalifikován jako pokus trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 tr. zák., § 222 odst. 1 tr. zák., protože jeho jednání nesměřovalo k tomu, aby poškozenému způsobil těžkou újmu na zdraví. Uvedl, že skutek měl být posouzen jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zák. Dále namítl, že pro to, aby mohl být posuzován jako zvláště nebezpečný recidivista podle § 41 odst. 1 tr. zák., nebyla splněna materiální podmínka zvláště nebezpečné recidivy, a to s ohledem na dobu, která uplynula od jeho odsouzení za předcházející zvláště závažný úmyslný trestný čin. V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě i rozsudek Okresního soudu v Karviné - pobočka v Havířově a aby Okresnímu soudu v Karviné - pobočka v Havířově přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. napadené usnesení i předcházející řízení a shledal, že dovolání je důvodné.

Trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo jinému úmyslně způsobil těžkou újmu na zdraví. Pokus uvedeného trestného činu (§ 8 odst. 1 tr. zák.) spáchá ten, kdo se dopustí jednání pro společnost nebezpečného, které bezprostředně směřuje k dokonání tohoto trestného činu a jehož se dopustí v úmyslu tento trestný čin spáchat, jestliže k dokonání trestného činu nedojde.

Pokusem trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 tr. zák., § 222 odst. 1 tr. zák. tedy je jednání, jímž těžká újma na zdraví nebyla způsobena, ale které ke způsobení těžké újmy na zdraví bezprostředně směřovalo. Na to, zda je tato podmínka uvedené právní kvalifikace splněna, lze usuzovat zejména z povahy použité zbraně, z intenzity útoku, ze způsobu provedení útoku, zejména podle toho, proti které části těla útok směřoval, z pohnutky činu, z okolností, za kterých k útoku došlo a jaké nebezpečí pro poškozeného z útoku reálně hrozilo.

V posuzovaném případě tu jsou závažnými skutečnostmi to, že obviněný k útoku proti obviněnému použil těžký skleněný popelník a že útok vedl na hlavu poškozeného. Z těchto skutečností však přesto nelze přesvědčivě dovodit závěr, že jednání obviněného směřovalo ke způsobení těžké újmy na zdraví.

Významným kritériem pro posouzení naznačené otázky je intenzita útoku. V tomto ohledu není ve skutkové části výroku o vině žádné konkrétní zjištění. Nejasné je v tomto ohledu i odůvodnění rozhodnutí obou soudů. Okresní soud sice ve svém rozsudku obsáhle citoval znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, který vypracoval Doc. MUDr. S. L., CSc., ale nevysvětlil, co z něho konkrétně zjistil ohledně intenzity útoku obviněného. Posuzuje-li se písemný posudek a výpověď znalce v hlavním líčení jako celek, je třeba důsledně rozlišit to, že původně se znalec vyjadřoval k intenzitě útoku, který měl být podle usnesení o zahájení trestního stíhání a podle obžaloby veden tak, že obviněný udeřil poškozeného popelníkem, který držel v ruce, zatímco později se znalec vyjadřoval k intenzitě útoku, který byl podle výsledků dokazování v hlavním líčení veden tak, že obviněný hodil popelníkem proti poškozenému ze vzdálenosti asi jednoho metru. Základním pochybením soudů bylo to, že z té části vyjádření znalce, která vycházela z předpokladu, že obviněný udeřil poškozeného rukou ozbrojenou popelníkem, vyvozovaly závěry ve vztahu ke zjištění, že obviněný hodil popelníkem proti poškozenému. Rozdíl je v tom, že zatímco pro variantu, že obviněný udeřil poškozeného rukou ozbrojenou popelníkem, znalec připustil až střední intenzitu útoku, pro variantu, že obviněný hodil popelníkem proti poškozenému, výslovně označil intenzitu útoku a sílu, se kterou obviněný hodil popelník, za malou. Vysvětlení tohoto rozdílu je v tom, že přítomnost popelníku, který je držen v ruce, významněji zesiluje intenzitu úderu vedeného rukou, zatímco pokud byl popelník hozen ze vzdálenosti asi jednoho metru, stalo se tak s obtížným náprahem, což snížilo sílu dopadu popelníku na zasažené místo na těle poškozeného. Okresní soud se sice zmínil o „pasivní obraně poškozeného“, avšak neuvedl žádnou konkrétní formu takové obrany. Ve skutečnosti žádnou formu pasivní obrany nezjistil, protože na podkladě výpovědí svědků, kteří útok obviněného proti poškozenému viděli a ve svých výpovědích popsali, dospěl ke zjištění, že obviněný hodil popelník proti poškozenému a ten ho přímo zasáhl do hlavy v oblasti pravého obočí. Součástí těchto zjištění není, že by poškozený např. uhnul hlavou, kryl si hlavu rukou nebo jiným podobným způsobem zmírnil sílu, s níž popelník dopadl. Intenzita útoku, která se projevila silou, s níž popelník dopadl do oblasti pravého obočí poškozeného, tedy ve skutečnosti žádnou obranou poškozeného nebyla ovlivněna, zejména ne v tom smyslu, že by byla nějak snížena.

Ze zjištění soudů vyplývá, že čin obviněného neměl žádnou jasnou pohnutku, která by byla vyhraněna proti poškozenému, svědčila o nějakém nepřátelství, nevyřízených útcích apod. Obviněný byl v podnapilém stavu v nočních hodinách v baru, začal se chovat vulgárně a agresivně a tato jeho obecná agresivita se obrátila proti poškozenému v podstatě náhodně jako proti osobě obviněnému neznámé. Čin obviněného jako takový tím není omluvitelný, ale z hlediska pohnutky je charakterizován tak, že obviněný evidentně neměl žádný zvláštní důvod k tomu, aby poškozenému způsobil těžkou újmu na zdraví, byť jeho jednání bylo zcela svévolné.

Z okolností, za kterých se útok stal, nelze pominout to, že hození popelníku předcházely a po něm následovaly ještě další projevy agresivity, avšak všechny byly méně závažné (ve srovnání s hozením popelníku). Soudy ostatně zjistily, že v příčinné souvislosti se zraněním, které poškozený utrpěl, resp. které mu hrozilo a bylo o něm uvažováno jako o těžké újmě na zdraví, bylo jen hození popelníku. Posoudí-li se agresivní jednání obviněného ve všech jeho formách jako celek, jeví se hození popelníku spíše jako určité vybočení z té míry agresivity, kterou obviněný projevovat předtím a potom. Nejvyšší soud tím nemínil zlehčovat závažnost jednání obviněného, ale nemůže tuto okolnost přehlédnout při hodnocení přesvědčivosti úvah okresního soudu a krajského soudu v otázce, zda jednání obviněného skutečně směřovalo ke způsobení těžké újmy na zdraví. Z hlediska uvedených okolností útoku vyznívá závěr soudů, že jednání obviněného směřovalo ke způsobení těžké újmy na zdraví, nepodložené.

Pokud jde o nebezpečí, které poškozenému z útoku hrozilo, uvažovaly soudy o zlomenině očné, poranění samotného oka či zřakového nervu a nitrolebním poranění. Je však třeba konstatovat, že soudy tento závěr převzaly z písemného znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, který byl zpracován pro tu variantu skutkového stavu, ze které vycházelo usnesení o zahájení trestního stíhání a obžaloba, tj. pro variantu, že obviněný udeřil poškozeného rukou ozbrojenou popelníkem. Z této varianty skutkového stavu však soudy nakonec nevycházely, protože za podklad výroku o vině vzaly zjištění, že obviněný hodil popelník po poškozeném ze vzdálenosti asi jednoho

metru. Tato změna skutkového stavu oproti usnesení o zahájení trestního stíhání a oproti obžalobě vedla nejen k tomu, že znalec ve své výpovědi v hlavním líčení zmínil svůj závěr o intenzitě útoku, ale také k tomu, že zmínil své závěry o tom, jaké zranění poškozenému reálně hrozilo. V tomto ohledu znalec výslovně uvedl, že za situace, kdy popelník byl hozen malou silou a dopadl do oblasti pravého obočí poškozeného, nemohl způsobit žádné vážnější poranění.

Soudy uvažovaly také o šťastné náhodě jako o důvodu, pro který nedošlo k závažnějšímu zranění poškozeného. Ačkoli to soudy výslovně neuvedly, za šťastnou náhodu lze v tomto smyslu považovat to, že popelník nedopadl na hlavu poškozeného níže, to znamená na oko. Pro tento případ a se zřetelem k malé intenzitě útoku znalec označil možné zranění oční koule, a to její zhmoždění, za středně těžké a charakterizoval ho délkou léčení 5 až 6 týdnů. Z toho, co znalec uvedl dále, a contrario vyplývá, že o ještě vážnější poruchu zdraví poškozeného by šlo tehdy, pokud by byl zasažen také oční nerv, případně sítnice, dále pokud by došlo k zánětlivému průběhu nebo pokud by došlo ke komplikacím. Z uvedeného vyjádření znalce lze usuzovat na to, že v případě zasažení oka je zhmoždění oční koule obvyklým, typickým a tudíž i reálně hrozícím následkem. Naproti tomu pokud jde o ostatní poruchy, je jejich vznik spojen s dalšími předpoklady, které působí spíše nahodile v tom smyslu, že nemusí být nutným důsledkem zasažení oka útokem, který jak je třeba znovu připomenout, měl z hlediska síly dopadu popelníku jen malou intenzitu. To je významné proto, že ve vztahu k těmto ostatním poruchám je nesnadné klást obviněnému za vinu úmysl, nehledě na to, že soudy se úmyslem obviněného v této spojitosti ani nezabývaly.

Soudy náležitě nevysvětlily, kterou z forem těžké újmy na zdraví podle § 89 odst. 7 tr. zák. spatřovaly v hrozícím následku jednání obviněného. Z té části jejich rozhodnutí, kde se zmínily o tom, že "nebyl poškozen důležitý orgán", lze usuzovat na to, že měly na mysli těžkou újmu na zdraví podle § 89 odst. 7 písm. e) tr. zák. Samotná okolnost, že byl poškozen důležitý orgán, resp. že hrozilo poškození důležitého orgánu, však nestačí k závěru, že se jedná o těžkou újmu na zdraví podle citovaného ustanovení. Toto ustanovení totiž vymezuje těžkou újmu na zdraví tak, že to je jen vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění a že za těchto podmínek jsou těžkou újmu na zdraví alternativy uvedené pod písm. a) až ch). Soudy proto měly hodnotit reálně hrozící následek se zřetelem ke skutečnému průběhu útoku a jeho skutečné intenzitě a měly přitom vzít v úvahu všechna hlediska vyplývající z ustanovení § 89 odst. 7 písm. e) tr. zák.

Právní posouzení skutku tedy je nesprávné ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Z těchto důvodů nemůže výrok o vině obviněného pokusem trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 tr. zák., § 222 odst. 1 tr. zák. obstát. V souvislosti s tím nemůže obstát ani výrok o tom, že obviněný pokus tohoto trestného činu spáchal jako zvláště nebezpečný recidivista podle § 41 odst. 1 tr. zák. Jinak považuje Nejvyšší soud za vhodné k námitkám obviněného, které se týkají zvláště nebezpečné recidivy, pouze poznamenat, že pro posouzení materiální podmínky zvláště nebezpečné recidivy není rozhodná samotná nominální doba, která uplynula od předchozího odsouzení za jiný zvláště závažný úmyslný trestný čin, resp. od výkonu trestu odnětí svobody uloženého za tento trestný čin, avšak také to, že určitou část doby do spáchání nového zvláště závažného úmyslného trestného činu obviněný strávil ve výkonu trestu odnětí svobody za jiné trestné činy. V důsledku jednoty skutku nemůže obstát ani výrok o trestném činu výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák., ačkoli proti němu obviněný nic nenamítal. Obstát tedy nemůže výrok o vině jako celek a tudíž ani výrok o trestu.

Nejvyšší soud proto zrušil napadené usnesení krajského soudu i přecházející rozsudek okresního soudu v celém rozsahu, zrušil také další obsahově navazující rozhodnutí, která tím pozbyla podkladu, a přikázal okresnímu soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)